

L'acompanyament en la criança, un repte de ciutat

CRÍTIC parla amb les escriptores Bel Olid i Jane Lazarre sobre algunes claus per integrar la cura als municipis

Laura Aznar | @LauraAzLlu

Foto: AJUNTAMENT DE BARCELONA

Menys del 2% de les dones comparteixen el permís de maternitat amb els pares dels seus fills i filles. A la vegada, elles dediquen el doble del seu temps diari a les tasques de la llar i a la cura de la família. La manca de responsabilitat social per part de les parelles masculines en el sosteniment de la vida recau com una llosa sobre les dones. Però què pot fer la ciutat per acompanyar les tasques de cura? CRÍTIC desgrana algunes de les claus principals que ajudarien a promoure una criança 'vivable'.

Darrere la imatge idealitzada de la maternitat hi ha realitats sovint amagades: el dolor físic, el cansament, la falta de corresponsabilitat en les tasques de cura dels infants o les desigualtats laborals que pateixen les dones. Jane Lazarre és autora del llibre 'El nudo materno' i una de les escriptores que més han parlat d'aquests aspectes des del feminisme. Ella considera que el malestar silenciats de moltes mares entorn de les conseqüències de la maternitat fa palesa la importància de la cura, no solament en l'esfera privada, sinó també en la pública, on precisament les institucions hi tenen molt a dir.

Lazarre és una de les convidades a la Biennial de Pensament de Barcelona, un cicle de conferències, tallers, propostes artístiques i xerrades que ha impulsat el consistori municipal i que [s'estructura en](#)

[quatre grans eixos](#), un dels quals és la Ciutat Democràtica. Sota aquest paraigua s'hi desenvolupen activitats pensades per conèixer i abordar els reptes de les ciutats contemporànies, com la maternitat i l'encaix de les cures en el teixit urbà, amb l'objectiu d'aconseguir ciutats més igualitàries. La Biennal està en marxa des de dilluns passat i s'allargarà fins diumenge, 21 d'octubre.

L'autora nord-americana Jane Lazarre parlarà precisament d'aquesta qüestió dissabte, 20 d'octubre, en un diàleg amb l'escriptora Bel Olid. Abans de la conversa pública de la Biennal, ambdues han reflexionat a CRÍTIC sobre algunes pautes perquè les ciutats acompanyin les cuidadores en la criança i la cura i n'han destacat quatre aspectes bàsics.

Maternitzar la societat i desmaternitzar les cuidadores

Per contrarestar la concepció individualista de la maternitat, Jane Lazarre planteja la idea que "es necessita tot un poble per criar un infant". En declaracions a CRÍTIC, explica que, quan una família no sempre és prou extensa, aquesta xarxa s'ha de consolidar a través dels veïns i de les comunitats. "Imagina la tranquil·litat que suposaria, sobretot per a les famílies monomarentals o monoparentals que treballen a temps complet, que les ajudessin amb les criatures amb una política pública i a través del pressupost públic", considera Lazarre. Des de la seva òptica, la criança pot ser exigent, difícil, i pot comportar problemes psicològics en els nuclis familiars "que han de deixar de ser vistos com a patologies maternes individuals". "El suport psicològic s'ha d'oferir a les famílies amb criatures petites i amb adolescents sense que suposi una despesa, a menys que puguin assumir-la fàcilment: ha de ser una escala gradual que comenci a cost zero".

Les expertes consideren que s'ha d'atorgar a la criança una dimensió social

En la nostra societat predomina la idea segons la qual, quan es tenen criatures, el pes de la cura correspon en exclusiva a les mares (i en menor mesura als pares, en el cas de parelles heterosexuales). Les expertes, però, consideren que és necessari revertir aquesta lògica i atorgar a la criança una dimensió social. "Jo ja em responsabilitzo del que em toca si prenc la decisió de tenir fills, però també és una responsabilitat social i, per tant, hauria de ser compartida", exposa Bel Olid, argumentant que, en un futur, seran precisament aquestes criatures les que faran avançar la societat.

En aquesta mateixa línia, una altra de les activitats que s'han previst dins la Biennal Ciutat Democràtica, titulada "[Entre estat i mercat](#)", qüestiona les relacions que s'estableixen dins la ciutat "mercantil", on la cooperació o les dinàmiques de l'economia social i solidària queden excloses del debat econòmic i polític.

Participació social

Per les cuidadores, tenir accés a espais de participació ciutadana esdevé molt complicat, i és per això que algunes d'elles tenen la sensació que, sovint, es dona l'esquena a les seves necessitats o realitats. El cert és que no sempre poden accedir als espais on expressar-les perquè puguin ser tingudes en compte. Això és degut, per exemple, al fet que les programacions d'actes o els plenaries que organitzen les administracions amb la voluntat que la gent hi participi, així com les reunions o les assemblees convocades per entitats socials, es donen en horaris "que són totalment anticriança". Així ho viuen algunes mares, com Berta Florés. Ella és periodista feminista i [escriu sobre maternitat](#). "Hi ha moltes activitats previstes a partir de les vuit del vespre, que és quan estàs banyant les criatures, donant-los el sopar i posant-les a dormir", explica. "D'aquesta manera, s'exclou una part

de la població que segur que té moltes coses a dir.”

A banda de quedar fora del debat ciutadà, les cuidadores sovint també queden apartades de la vida cultural. “Hi ha espais que només estan reservats als adults, però als museus de moltes ciutats europees hi ha activitats programades perquè els nens i les nenes puguin gaudir des de la seva perspectiva; és una lògica diferent que deixar-les aparcades en un pàrquing”, hi afegeix Bel Olid.

La qüestió de la participació també s’abordarà en diverses de les activitats previstes a la Biennial, com, per exemple, la conferència “Revisar la democràcia”. En aquesta xerrada es desgranaran els reptes als quals s’enfronta la democràcia, com les demandes de les dones que, moltes vegades, ensopeguen amb la incomprensió d’unes institucions no paritàries.

Escoles bressol

El dèficit de places públiques a les escoles bressol no és un problema nou. Malgrat que enguany el govern municipal de Barcelona n’ha creat 217 de noves, amb les disponibles només s’ha pogut cobrir el 60% de la demanda. O, el que és el mateix, quatre de cada deu famílies que volen portar els seus fills i filles a una escola pública no tenen plaça per fer-ho. A aquest problema s’hi suma la qüestió de les quotes mensuals, que algunes famílies consideren que són elevades. “És un peix que es mossega la cua: sembla que sigui un luxe portar la criatura a aquests centres, perquè al final s’acaba treballant per pagar-les; però, si es queden a casa, les que ens quedem cuidant-los sempre som les mateixes. És un sistema molt imperfecte”, rebla Olid.

Bel Olid: “Sembla que sigui un luxe portar la criatura a l’escola bressol; al final s’acaba treballant per pagar-la”

Paral·lelament, però, a la ciutat hi ha també els espais familiars, una oferta educativa de l’Institut d’Educació de Barcelona adreçada a la petita infància. Són llocs que promouen la relació i el joc, amb materials educatius i propostes diverses, on els nens i les nenes poden establir vincles entre ells i amb els adults, i on les famílies poden compartir les seves vivències amb altres famílies i amb els educadors. [L’Espai Familiar Casa dels Colors](#), al Districte de Sants-Montjuïc, o [l’Espai Familiar el Torrent](#), a Nou Barris, són dos dels equipaments on es realitza aquest programa.

L’experiència de l’escriptora Jane Lazarre relativa a les escoles bressol a la ciutat de Nova York també va ser complexa. Recorda que els centres d’atenció diürna públics no acceptaven infants molt petits que no estiguessin entrenats per anar al lavabo de manera autònoma; així que va unir-se a un grup de mares i pares del seu barri per crear un centre autogestionat. “No hi havia espais disponibles que poguéssim pagar; així que, literalment, ens vam haver de construir el nostre propi espai, que inicialment era al soterrani de la casa d’una de les famílies”, exposa. “Si els ajuntaments donessin prioritat a les mares, als pares i als nadons, la ciutat proporcionaria aquest tipus d’atenció.” Lazarre també explica que, actualment, a Nova York hi ha un programa preescola bressol àmpliament utilitzat entre les famílies amb infants que encara no estan en edat d’escolarització. Els horaris dels centres, però, segueixen sent una limitació. “L’atenció després de l’escola existeix a les nostres escoles públiques, però acostuma a estar saturada. D’altra banda, hi ha famílies que opten per una atenció individual amb una programació curosa, però sovint aquesta opció queda fora de l’abast de les persones més pobres i, especialment, de les comunitats racialitzades.”

Espais de criança compartida

Les expertes coincideixen en la necessitat de teixir xarxa per evitar que les cuidadores criïn els fills i les filles en solitari. Una manera de fer-ho és a través d'espais de criança compartida, llocs amables on aquestes persones, majoritàriament mares, puguin posar en comú experiències, tasques i queixes, crear suport mutu o simplement anar a passar la tarda mentre els nens i les nenes juguen entre ells. Això també els permet seguir connectades amb la comunitat. “La persona que passa el dia al sorral i després marxa a casa a fer el sopar a la criatura se sent sola. És injust, però passa sovint, perquè aquesta feina invisible és com si es fes sola, quan en realitat és el que acaba sostenint qualsevol altra activitat”, puntualitza Berta Florés.

Jane Lazarre: “Les mares necessiten suport per contrarestar el mite de la maternitat lliure de problemes”

Per Jane Lazarre, aquests espais són una de les millors maneres de donar suport a la cura. De fet, el seu llibre ‘El nudo materno’, traduït recentment per l’editorial [Las Afueras](#), sorgeix de la seva pròpia experiència en aquests grups i dels coneixements que va adquirir. “Les mares necessiten suport per abordar totes les realitats que tenen a veure amb la criança i per contrarestar els mites que encara prevalen sobre la maternitat serena i lliure de problemes, que sovint van associats amb l’assumpció que els ingressos familiars seran suficients per contractar un cuidador”, explica Lazarre.

En alguns centres cívics, casals de barri, associacions i col·lectius feministes s’ha donat impuls a aquestes iniciatives. Un exemple d’això és l’espai de criança compartida [La Rimaieta](#), que funciona al barri del Poble-sec. A criteri de Bel Olid, però, “cal una campanya encara més bèstia per promoure’n més i per implicar-hi també els pares”.

Una mirada feminista a la Biennial de Pensament

Les activitats de la Biennial de Pensament es desenvolupen en punts diversos de Barcelona, des del CCCB fins a les places, els mercats, les biblioteques o els centres cívics. “El programa es preocupa d’arribar a tots els públics”, exposa Eli Goula, responsable de la Biennial al CCCB. Ho exemplifica explicant que en un dels actes, que consisteix en un diàleg entre l’antropòloga Rita Segato i la periodista Gabriela Wiener sobre violència masclista, “hi han assistit alumnes d’instituts de tota la ciutat”.

I és que, a banda de la violència, la maternitat i les cures, la Biennial se centra en molts altres debats de ciutat des d’una perspectiva àmplia. La mirada feminista hi és present en totes les conferències, debats i tallers, de manera transversal. “En una ciutat oberta, les dones, que són el 50% de la seva població, hi han de tenir accés i han de poder desenvolupar les seves tasques plenament, sense discriminacions ni traves”, continua Eli Goula. “Les ciutats tenen un repte molt important a l’hora d’oferir solucions a totes les persones que realitzen aquesta feina invisibilitzada.”

Tal com explica Goula, aquest cicle de conferències porta per títol els termes “Ciutat Oberta”, de manera que posa l’èmfasi en el fet que la ciutat “ha de donar accés a tothom; totes les realitats hi han de tenir cabuda i ser acollides, i totes les necessitats humanes han de poder ser resoltes”.